

ИЗДАТЕЛСТВО • ПАРАДОКС •

Борис Илиев

БЪЛГАРСКИ ЛЕГЕНДИ

БЪЛГАРСКИ
ЛЕГЕНДИ

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT
"GRIGORE GAMBACU" DINTARACLIA
BIBLIOTECA
№ 20

МЕТАЛЫНИ ЗАЛ

ПЕДАГОГИЧЕСКА БИБЛИОТЕКА

«СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ»

гр. Идревци 6521

БИБЛИОТЕКА

Борис Илиев

БЪЛГАРСКИ ЛЕГЕНДИ

БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕДАНИЯ И ЛЕГЕНДИ

За г-н Петър Дерибасков
с най-добри пожелания за
нарожденичната му годишнина
в Бессарабия.

Сфия, 9.V.2001г.

от автор

Издателство "Парадокс"

София
2001

Сочитe на истoриката и oткривателя

Някъде бях чел, че във всяка легенда има зърно истина, както в хляба щипка сол, иначе няма никога да изгаси легендата, както и хлябът няма да бъде истински хляб.

Припомних си тази мисъл във връзка с ръкописа "Български легенди" от Борис Илиев. Този автор винаги ми е правил впечатление със своята разностранна насоченост. Той започна шумно като драматург през 1956 година и се оформи, като изследовател — историк, с основен принос за четата на Таньо Стоянов по време на Априлското въстание и като фолклорист, със свое отношение към народната песен на Крайдунавска Добруджа. Не остана чужд и на краезнанието на Северозточна България, по специално на Лудогорието. Плод на тази му дейност са девет поселици проучвания от района и издирването на българските исторически легенди и предания.

За неговите увлечения по българските поетични предания и легенди зная от 1957 година, когато за първи път се срещнахме в Исперих. Тогава той се вълнуваше от всичко свързано със свещения извор "Петте пръста", в красивата местност Сборяново за Железния баща, може би най-старият фолклорен герой в България; за извора на ослепения княз Владимир и за затрупани манастирища по тези краища.

Тези легенди и предания от Лудогорието Борис Илиев събра през деветдесет и трета година в книгата си "При извора Петте пръста", която като художествена литература се родее с традицията поставена от разказвачите на легенди Николай Райнов и Ангел Каралийчев, а като фолклорист с делото на Цветана Романска и Елена Огнянова в изучаването на българските приказки, легенди, предания и народни песни. В тази насока е и поредната му книга "Български легенди", едно ново продължение на книгата му "При извора петте пръста". Както в първата, така и във

На негуморичната фолклористика и изследователска
на българските легенди и предания
ЕЛЕНА ОГНЯНОВА.

С уважение:

Авторът

втората книга Борис Илиев е подбрал легенди и предания, свързани с личности и събития от българската история и за българските земи, като се е придържал към оригинала без да накръпява автентичността му. Към фолклорния факт той се е отнесъл с добросъвестността на изследователя и с любопитството на историка, за да ни го предаде с вещината на сладководен разказвач.

Подредени хронологично, разказаните легенди и предания представят историческото ни развитие, но така, както той, народът си го е представял — една история, легендарна и наивна, пълна с чудати великани и доблестни герои, с борци и мъченици; с поредица от митически царе — от Филип и Александър, до историческите личности от най-новото ни време — борците за свобода Христо Узунов и Дочо Михайлов.

Бидейки добросъвестен изследовател Борис Илиев е посочил подробно източниците, от които е черпил сведения и това прави книгата му полезна не само за масовия читател, но и за научния работник. Библиографията, която е посочил в своя труд, сама по себе си представлява научен принос за ония, които биха се заинтересували от темата за българските исторически легенди и предания.

Тези исторически легенди и предания се явяват от голямо значение при търсене на връзките с корена. В настъпното време на отчуждение и отрицание на родните добродетели, книгата на Борис Илиев е извор на патриотично чувство, а героите ѝ — пример за подражание. Тя се чете леко и увлекателно и е принос както в художествената литература, така и във фолклористиката, защото наред с имане талантлив автор, който се е вгледал във времето с очите на историка и откривателя.

Слав Хр. Караславов

СЪДЪРЖАНИЕ

С ОЧИТЕ НА ИСТОРИКА

И ОТКРИВАТЕЛЯ – Слав Христов КАРАСЛАВОВ.....5

I. В незапомнените времена

Българската земя в незапомнените времена	9
Водните чудовища от стародавните времена.....	11
Стопани и водни бикове в езерата.....	12
Избликналите води и затрупаните извори.....	15
Трите поколения хора.....	17
Цар Дижениз.....	19
Безсмъртния Рим папа.....	21
Крали Марко великанът над великаните.....	22
Железният баща, великанът от Лудогорието.....	27
Цар Филип.....	32
Цар Александър.....	33
Цар Троян.....	35
Бързоногия цар Бързак.....	37
Предание за река Ерма, Бохова и Руй планина.....	39
Вълшебният свирец Орфей.....	40

II. Силата на нашите прародители

Дядо Трак.....	45
Цар Слав и цар Влас и техните народи.....	47
Болгар, родоначалникът на българите.....	49
За името на българите и за началото от река Волга.....	50
Кошутата, която превела българите през Азовско море.....	51
Снопът на мъдрия хан Кубрат.....	54
Хан Исперих и мартеницата.....	55
Царят, който прокопал Еркесията.....	57
Цар Крум, победителят на гордия Никифор.....	59
Хан Омуртаг строителят.....	61
Заветът на ослепения цар Владимир.....	62
Цар Петър, изпълните и погубването на българското царство.....	65
Свети Климент и свети Наум.....	66
Цар Самуил и свети цар Владимир.....	67

Свети Иван Рилски.....	69
Свети Прохор Пчински.....	72
Камбаната на свети Иван Златоуст.....	74
Латинците, наречени още франки и маджари.....	78
Татарите, цар Костадин и цар Ивайло.....	81
Киевският княз Глож и Гложенския манастир.....	82
Шопският цар Батил.....	84
Каталаните и гибелта на цар Михаил Шишман.....	85

III. За българско име, за христовата вяра

Цар Костадин.....	89
Цар Ясен.....	91
Цар Иван Шишман.....	92
Патриарх Евтимий.....	96
Царица Тамара и манастира Трескавец.....	98
Царкинята от църквата Свети четиридесет мъченици.....	100
Крали Марко юнак над юнаците.....	102
Железния баща юнакът от Лудогорието.....	109
Баба Вида и сестрите й.....	117
Куна кралица от село Кунино.....	117
Предание за река Луда Яна.....	118
Владетелката на Урдовиза.....	119
Крал Тольо от Битоля.....	122
Милкина стена край село Нова махала.....	123
Легендата за Калиакра.....	124
Падането на ловешката крепост.....	127
Превземането на крепостта при село Глуфишево и други.....	128
Легенда за крепостта Акарджа.....	129
Предание за село Тича и читачите.....	130

IV. Страшното време на робството

Манастира Конкалото.....	133
Старото черковище при село Пресека.....	135
Легенди за разрушените църкви и манастири.....	136
Момините пръсти под Аязма касаба.....	137
Турчи мост в Родопите.....	140
Къравото въже.....	143
Жълтуша.....	145

Кървавите момини и невестини скали.....	146
Набойца.....	148
Геур Имам от Нови пазар.....	151
Царица Екатерина и чешмата в село Кайнарджа.....	154
Майстор Манол.....	156
Керина чешма.....	162
Велчовата завера.....	164
Братя Миладинови в затвора.....	166
Хвърковатият войвода Филип Тотю.....	167
Левски невидим.....	168
Белият кон на Христо Ботев.....	169
Сабите на Кольо Ковача от Ново село.....	173
Изетбеевата чешма.....	175
Коконката.....	180
Бялата гълъбка над русенското гробище.....	182
Гробът на Христо Узунов.....	183
Дочовите кавали.....	184
Бележки за легендите	187
БЪЛГАРСКОТО ПРЕДАНИЕ проф. Д-р Тодор Ив. Живков.....	201
Чужди и малко познати думи	214